

EVROPSKA ANKETA EKONOMSKEGA OKOLJA

ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

**Podjetja z nekoliko bolj
zadržanimi pričakovanji
za 2020**

**Stroški dela so največji
izziv delodajalcev**

stran 3

**Majhne družbe naj bi bolj
zaposlovale kot velike**

stran 5

**Storitvene družbe bolj
optimistične kot industrija**

stran 6

EVROPSKA ANKETA EKONOMSKEGA OKOLJA

ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

Oktober 2019

Izdajatelj:

Analitika GZS

Gospodarska zbornica Slovenije

Dimičeva 13, 1504 Ljubljana

tel. 01/5898-170

faks: 01/5898-100

e-pošta: analitika@gzs.si

<http://analitika.gzs.si>

Avtor: Darja Močnik, mag. posl. ved.

Oblikovanje: Samo Grčman

© Analitika GZS, 2019

Uporaba podatkov in ugotovitev iz publikacije je zaželeno, vendar le z navedbo vira. Kopiranje ni dovoljeno.

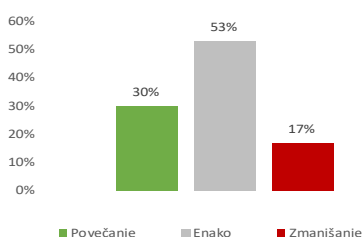

Podjetja z nekoliko bolj zadržanimi pričakovanji za 2020

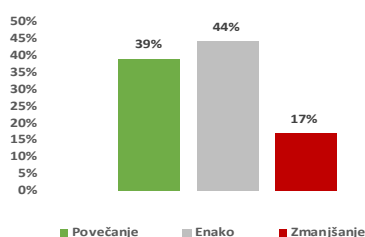
V aktualni anketi o gospodarskih pričakovanjih v letu 2020 po metodologiji Eurochambres so slovenski gospodarstveniki v septembru 2019 kot največji izziv pri poslovanju izpostavili visoke stroške dela, sledita manko izkušenih delavcev ter šibko domače povpraševanje. Večji del podjetij pričakuje rast prodaje, kljub temu, da pričakujejo mnogo slabše splošne pogoje poslovanja za svoje podjetje.

Po septembrski anketi Analitike GZS »Evropska anketa ekonomskega okolja v 2020« so za leto 2020 anketirana podjetja še dokaj optimistično ocenila ključne poslovne parametre (prodajo, investicije ipd.), medtem ko so obenem mnenja, da se bodo splošni pogoji poslovanja za njihova podjetja poslabšali. Najbolj optimistična so glede napovedi **prodaje na tujem trgu**, saj prevladuje delež podjetij, ki pričakuje rast izvoza kot pa njegovo zmanjšanje (skupni saldo +22 o. t.) Kljub krhanju optimizma so slovenski izvozniki še vedno optimistični glede pričakovanj za naslednje leto. Po anketi iz leta 2018 je saldo prodaje na tujem trgu znašal +44 o. t., kar pomeni, da so se pričakovanja glede na lansko leto poslabšala. Slednje razkrivajo tudi številni indeksi gospodarskega razpoloženja pri naših glavnih trgovinskih partnericah. Kompozitni indeks nabavnih menedžerjev v območju evra je bil septembra na najnižji vrednosti po več kot šestih letih. Ključni razlogi za tako slabo razpoloženje med nabavniki so trgovinske vojne, geopolitične napetosti, vprašanja, vezana na brexit, ter padec v globalni prodaji vozil ter s tem povezanimi strukturnimi spremembami, ki prispevajo k velikemu padcu prodaje osebnih vozil z dieselskim pogonom. Na padec razpoloženja je vplivala Nemčija, ki je beležila celo najnižjo vrednost indeksa v industriji v zadnjem desetletju. Slednji tudi že vpliva na slabšanje slovenske poslovne klime. Gospodarska klima v Sloveniji se je septembra pričakovano ohladila. Na letni ravni se je kazalnik gospodarske klime znižal za 3,4 odstotne točke.

Prodaja na domačem trgu v 2020

Prodaja na tujem trgu v 2020

Sodelujoča podjetja

V anketi Eurochambres 2020 je v drugi polovici septembra 2019 sodelovalo 144 gospodarskih družb.

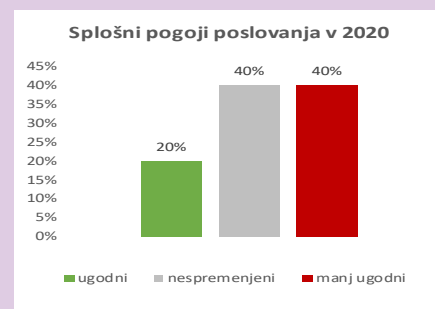
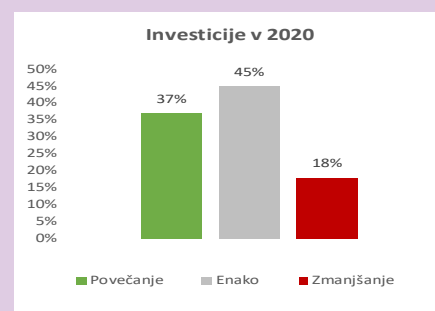
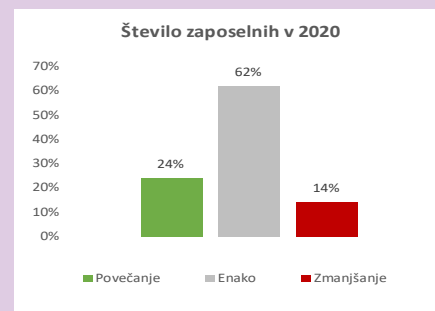
Saldo odgovorov

Delež tistih podjetij, ki pričakuje povišanje oziroma izboljšanje določene poslovne kategorije, znižano za tiste, ki pričakuje znižanje oziroma poslabšanje.

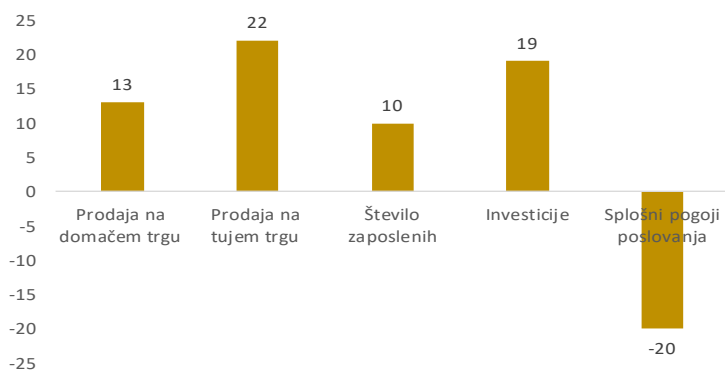
Malo manj so podjetja optimistična glede **prodaje na domačem trgu**, kjer jih kar 53 % (lani 60 %) pričakuje, da bo prodaja ostala na ravni tekočega leta, medtem ko saldo med pozitivnimi in negativnimi pričakovanji znaša +13 o. t. (lani +24 o. t.).

Ocena gospodarstvenikov za 2020 je, da bodo več **zaposlovali** kot odpuščali (saldo odgovorov +10 o. t. (lani +26 o. t.), jih pa sicer kar 62 % (lani 53 %) napoveduje, da bo število zaposlenih ostalo na ravni letošnjega leta. Slednje kaže na nižjo umirjeno rast zaposlenosti v 2020, saj je poslovno okolje bolj negotovo kot lani, bazen brezposelnih se je zmanjšal, primanjkuje pa izkušenih delavcev. Zaposlenost je tudi že preseгла predkrizno raven, kar je dodaten razlog za nižjo rast zaposlenosti v 2020. Ob nestabilnih razmerah se bodo delodajalci posluževali tudi bolj kratkoročnih oblik zaposlovanja.

Po anketi GZS za leto 2020 bodo **investicije** podjetij naraščale, vendar precej manj intenzivno (saldo +18 o. t.) kot so to napovedovala za letošnje leto (lanski saldo +38 o. t.). Tako za 2020 37 % podjetij ocenjuje, da bo investiralo več (v opredmetena in neopredmetena sredstva), 18 % anketiranih podjetij naj bi investiralo manj, pri 45 % podjetij pa naj bi se raven investicij obdržala na nivoju letošnjega leta. V prid rasti investicij govorijo še vedno ugodni finančni pogoji ob zelo nizki zadolženosti podjetij ter večji razpoložljivosti denarnih sredstev. Za globalno rast in konkurenčnost so namreč potrebne stalne izboljšave, digitalizacija in modernizacija strojev in naprav, vendar večina investicij ne bo več namenjena širjenju poslovanja, temveč dvigu produktivnosti.

Pričakovanja slovenskih podjetij za leto 2020
(saldo povečanje - zmanjšanje, v o. t.)

Stroški dela so največji izziv delodajalcev za leto 2020

Na ravni Slovenije naj bi bili po anketi gospodarstvenikov ključni izziv pri poslovanju v letu 2020 **stroški dela**. Podjetja so lahko v anketi označila do 3 izzive pri poslovanju. Ni presenečenje, da so delodajalci najbolj zaskrbljeni zaradi rasti stroškov dela, saj je bilo sprejeto 6,1-odstotno povišanje minimalne plače, krepijo se minimalni prispevki, iz minimalne plače bodo izvzeti vsi dodatki in uspešnost. Tako se bo vzpostavila še večja uravnilovka in delodajalci se bodo soočili s pritiski na dvig plač po plačni lestvici. Delodajalci, ki se soočajo s pomanjkanjem kvalificirane delovne sile oziroma specifičnih profilov, morajo za ustreznega delavca nameniti tudi več sredstev.

V lanski septembrski anketi je bil za leto 2019 ključen izziv pri poslovanju: **manko izkušenih delavcev**. Slednji izziv gospodarstveniki za 2020 vidijo kot drugi najpomembnejši izziv, s čimer je bil po pomenu izenačen s šibkim domačim povpraševanjem (oboje po 54 %). Ta izziv je bil tudi lani izpostavljen kot tretji najpomembnejši izziv. Manko izkušenih delavcev se letos že odraža, saj se delodajalci soočajo pred-

Izzivi 2020

Stroški dela (64 %)

Manko izkušenih delavcev (54 %)

vsem s pomanjkanjem kvalificiranih delavcev, zato se je prispevek tujih državljanov k skupni rasti delovno aktivnih že zelo zvišal in je julija znašal že okoli 70 %.

Izvozno povpraševanje se za 48 % anketiranih gospodarstvenikov zdi kot četrti najpomembnejši izziv. Slovenija je izvozno usmerjena na trge EU, zato podjetja spremljajo napovedi evropskega gospodarstva. Oči so uprte oči v Nemčijo, od koder prihajajo bolj zaskrbljujoče informacije, zlasti za industrijo in sektor mobilnosti. Nemčija je tudi integrator evropske predelovane dejavnosti, zato bo padec izvoznih naročil vplival tudi na manjše povpraševanje po komponentah iz drugih evropskih držav.

Kot peti najpomembnejši izziv gospodarstveniki omenjajo **cene energije in vhodnih surovin**, katerih cena je letos zaradi političnih nestabilnosti in ohlajanja na Kitajskem medletno nižja, vendar lahko zaostrovanja na bližnjem Vzhodu hitro prispevajo k rasti cen energijskih surovin. Tudi cene surovin, ki so vezane na proizvodnjo električnih vozil, so precej narasle (kobalt). Takšne razmere so zelo negotove za nabavnike surovin in za sklepanja dolgoročneših pogodb. Gospodarstvenikom trenutni ugodni pogoji financiranja ustrezajo, zato so **pogoje financiranja** uvrstili šele na šesto mesto po pomenu. Podjetniki so mnenja, da bodo imeli še najmanjši izziv glede **menjalnega tečaja valut** (2 %, lani 8 %) in **vpliva brexita** (7 %, lani 6 %). Slovenija sicer v Veliko Britanijo izvozi preko 575 mio EUR oz. 1,9 % celotnega izvoza blaga ter uvozi preko 442 mio EUR oz. 1,4 % celotnega blaga. Ker večino blaga izvozi v območje evra (2/3), valutne spremembe niso tako relevantne.

Domače povpraševanje (54 %)

Izvozno povpraševanje (48 %)

Cene energije in vhodnih surovin (21%)

PRIČAKOVANJA PODJETIJ GLEDE NA VELIKOST

Za manjša podjetja je domači trg bolj pomemben

Okoli dve tretjini manjših podjetij, ki so bolj orientirana na domači trg, vidi v 2020 večji izziv pri domačem povpraševanju, podoben delež večjih in srednjih podjetij pa v izvoznem povpraševanju. Obe dve velikostni skupini se srečujeta s podobnim izzivom - pomanjkanjem izkušenih delavcev, obenem se bojijo visoke rasti stroškov dela.

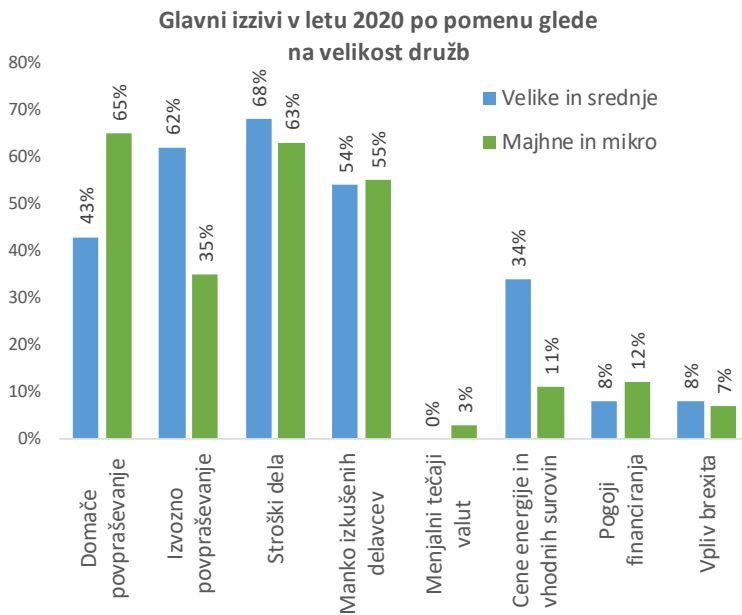
Pričakovanja malega gospodarstva (mikro in malih podjetij) naj bi bila nekoliko bolj pesimistična v 2020 zaradi naslednjih glavnih izzivov: domačega povpraševanja, manka izkušenih delavcev, pogojev financiranja ter menjalnih tečajev valut. Velike in srednje družbe skupaj so za naslednje leto pri zgoraj navedenih kriterijih nekoliko bolj optimistične od malega gospodarstva, a so hkrati mnogo bolj zaskrbljene glede izvoznega povpraševanja. Velika podjetja so mnogo bolj orientirana na tuj trg in bolj zaznajo spremembe na teh trgih. Še v lanskem letu so tako velika kot manjša podjetja na prvo mesto izzivov za letošnje leto izpostavila manko izkušenih delavcev. Ta izziv se je za 2020 pomaknil na 2. mesto.

Izzivi 2020

Delež družb v %	Velike in srednje	Majhne in mikro
Domače povpraševanje	43 %	65 %
Izvozno povpraševanje	62 %	35 %

Kot ključen izziv pri poslovanju v letu 2020 so mikro in male družbe izpostavile domače povpraševanje (slednje meni 65 % vseh), sledijo stroške dela (63 %) in manko izkušenih delavcev (55 %). Srednje in velike družbe so na prvem mestu izpostavile stroške dela (slednje meni 68 % vseh), na drugem mestu izvozno povpraševanje (62 %), več kot polovica vseh pa vidi še izziv pomanjkanja izkušenih delavcev (54 % vseh).

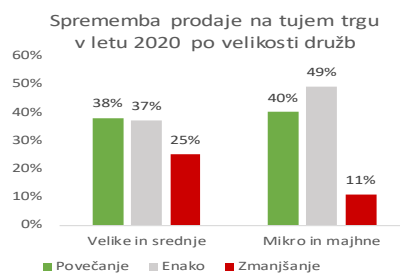
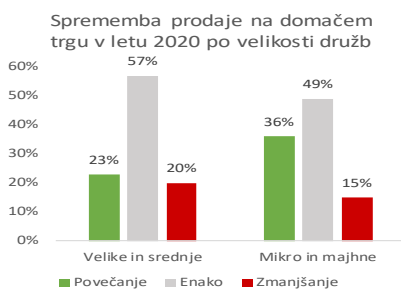

Cene energije mnogo bolj skrbijo večje in srednje družbe kot manjša podjetja, kjer vhodne surovine pri nekaterih panogah predstavljajo velik delež odhodkov (energetsko-intenzivne dejavnosti kot kovinske industrije, papirnice in cementarne). Velike in srednje družbe med manj ključnimi izzivi vidi pogoje financiranja, saj so le-ti ugodni. Po drugi strani so pogoji financiranja nekoliko bolj izpostavljen izziv pri mikro in majhnih podjetjih. Vpliv menjalnega tečaja valut je nekoliko bolj znan pri mikro in majhnih podjetjih. Vpliv Brexita je pomembnejši pri velikih in srednjih podjetjih, vendar slednja ta izziva uvrščajo med najmanjše izzive za 2020.

Majhne družbe naj bi bolj zaposlovale kot velike

Podjetja so za 2020 mnogo manj optimistična, kot so bila lani za letošnje leto, saj se je lansko leto saldo (razlika med pozitivnimi in negativnimi odgovori) gibalo nad 20 %. Letos se giblje pri okoli 10 o. t. manj, predvsem pa je poslabšanje izrazitejše pri velikih in srednjih družbah. Velika podjetja so najbolj optimistična glede investicij. Izražen optimizem pri izvozu je pri njih mnogo nižji kot lani.

Velika in srednja podjetja so bolj optimistična glede **prodaje na tujem trgu** kot glede **prodaje na domačem trgu**. Letos pričakujejo višji izvoz (saldo: +13 o. t., lani 41 o. t.) kot tudi prodajo na domačem trgu (saldo: +3 o. t., lani: +18 o. t.). Delež mikro in majhnih družb, ki v letu 2020 napovedujejo višji izvoz, je pri 28 o. t. (lani 46 o. t.), pri prodaji na domačem trgu ta delež znaša 21 o. t. (lani 31 o. t.).

Delež družb v %	Velike in srednje	Majhne in mikro
Stroški dela	68%	63%
Manko izkušenih delavcev	54%	55%
Cene energije in vhodnih surovin	34%	11%

Delež družb v %	Velike in srednje	Majhne in mikro
Pogoji financiranja	8%	12%
Vpliv brexita	8%	7%
Menjalni tečajji valut	0%	3%

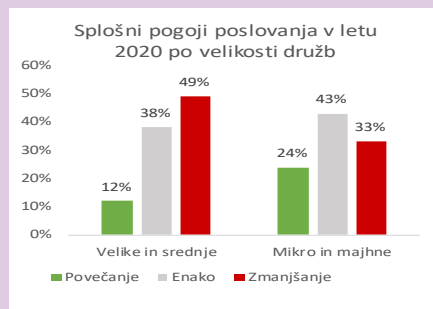
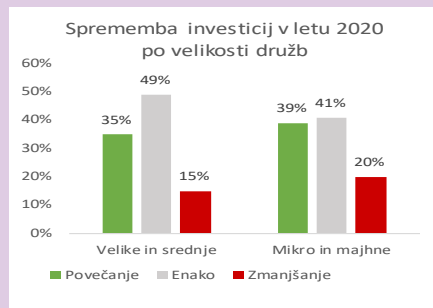
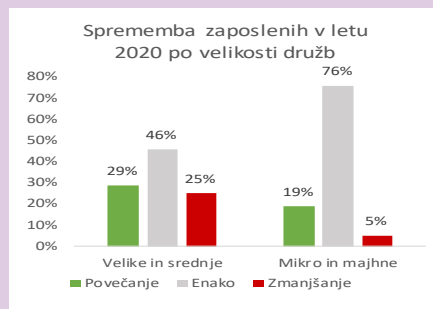

Saldo, v odstotnih točkah (povečanja-zmanjšanja)	Velike in srednje družbe	Majhne in mikro družbe
Prodaja na domačem trgu	3	21
Prodaja na tujem trgu	13	28
Število zaposelnih	4	14
Investicije	20	19
Splošni pogoji poslovanja	-37	-9

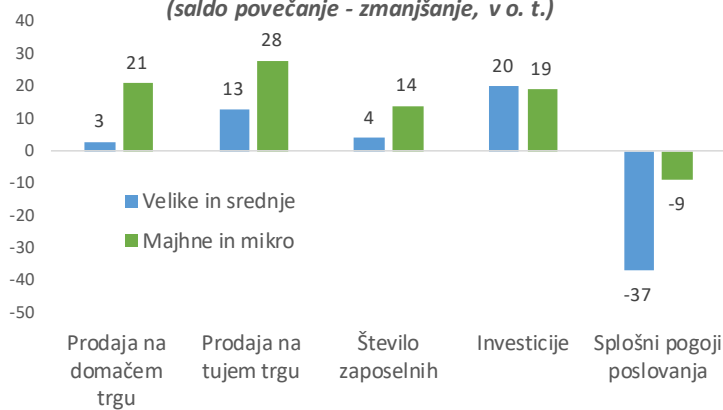
Zaposlenost naj bi se v 2020 tako pri manjših kot večjih podjetjih še povečala, a manj kot lani. Mikro in majhna podjetja v pretežni meri (76 % respondentov) pričakujejo, da bodo v 2020 obdržala število zaposlenih na ravni letošnjega leta, medtem ko je pri velikih in srednjih podjetjih takih 46 %. Večje potrebe po delavcih je za leto 2020 med velikimi in srednjimi družbami izrazilo za 4 o. t. več podjetij (lani 23 o.t.), med mikro in majhnimi družbami pa 14 o. t. (lani 28 o.t.)

Večja rast investicij pri majhnih kot pri velikih družbah

Pri **investicijah** družbe v naslednjem letu načrtujejo, da bodo povečale investicije, vendar z nekoliko nižjo dinamiko kot letos. Slabih 50 % velikih in srednjih podjetij v 2020 pričakuje enak nivo investiranja kot v letošnjem letu, pri mikro in majhnih družbah je takšnih 41 %. Med srednjimi in velikimi družbami naj bi investicije povečala dobra tretjina družb (saldo: 20 o. t.), še bolj se bo investicijska aktivnost povečala med mikro in malimi - to ocenjuje 39 % podjetij (saldo: 19 o. t.).

Pričakovanja slovenskih podjetij za leto 2020 po velikosti družb (saldo povečanje - zmanjšanje, v o. t.)

Pri vprašanju o **pogojih poslovanja** so bile bolj pesimistične srednje in velike družbe. Zgolj 12 % podjetij v letu 2020 pričakuje ugodnejše pogoje poslovanja, 49 % pa manj ugodne. Saldo tako znaša -37 o. t. (lani -10 o. t.). Mikro in majhne družbe so nekoliko manj pesimistične kot lani, saldo: -9 o. t. (lani -12 o. t.), manj kot srednja in velika podjetja. Izboljšanje pogojev pričakuje četrtnina mikro in majhnih podjetij, poslabšanje pa 33 %.

PRIČAKOVANJA PODJETIJ V INDUSTRIJI IN STORITVAH

Storitvene družbe bolj optimistične kot industrija

Pričakovanja storitvenih podjetij za leto 2020 so boljša kot pričakovanj v industrijskih panogah, tako glede prodaje doma kot v tujini, števila zaposlenih ter splošnih pogojev poslovanja. Storitvena podjetja, ki so bolj orientirana na domači trg, med glavnimi izzivi za naslednje leto omenjajo domače povpraševanje, medtem ko industrija izvozno povpraševanje.

Med ključnimi izzivi za poslovanje v letu 2020 je industrija najbolj izpostavila stroške dela in izvozno povpraševanje (69 % vseh anketiranih pri obeh izzivih), sledi manko izkušenih delavcev (50 % vseh), cene energije in vhodnih surovin (36 %) ter domače povpraševanje (29 %). Zaradi večje vpetosti industrije v mednarodne tokove ter ob napovedanem ohlajanju svetovnega gospodarstva je pričakovano, da so podjetja v industriji izpostavila predvsem skrb glede izvoznega povpraševanja, cen svetovnih surovin ter zagotavljanja stroškovne konkurenčnosti na mednarodnem trgu (izziv višjih stroškov dela).

Izzivi 2020

Delež v %	Industrija	Storitve
Domače povpraševanje	29%	74%
Izvozno povpraševanje	69%	33%
Stroški dela	69%	61%
Manko izkušenih delavcev	50%	57%

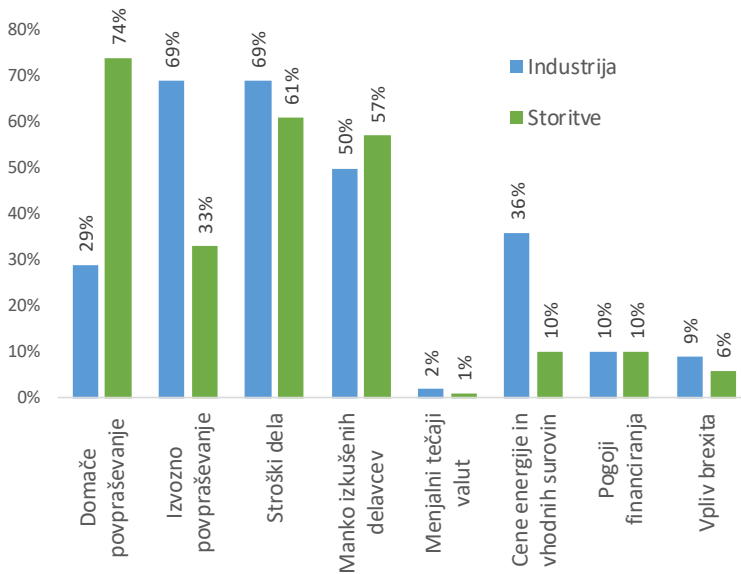

Storitvena podjetja predvsem skrbijo domače povpraševanje

Podjetja v storitvenih panogah so za 2020 najbolj zaskrbljena glede domačega povpraševanja (74 %), kljub temu, da plače v Sloveniji rastejo, število zaposlenih je na najvišji ravni, anketna brezposelnost pa je skoraj na predkrizni ravni, kar omogoča večjo potrošnjo. Storitvena podjetja poleg domačega povpraševanja med večjimi izzivi navajajo še stroške dela (to meni 61 % vseh), manko izkušenih delavcev (57 % vseh) ter izvozno povpraševanje (33 % vseh).

Med najmanj perečimi izzivi za 2020 tako storitvena podjetja kot industrija ocenjujejo, da so to menjalni tečajji valut (2 %), vpliv brexita (med 6-9 %) in pogoji financiranja (10 %).

Glavni izzivi v letu 2020 pri industriji in storitvah

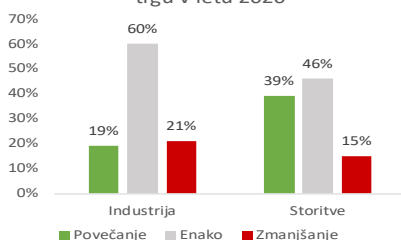

Storitvena podjetja izvozno bolj optimistična

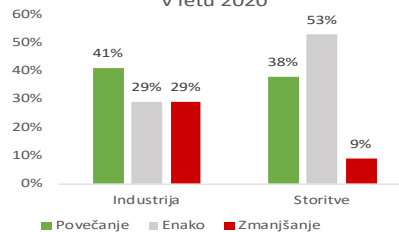
Storitvena podjetja so za 2020 bolj optimistična glede prodaje na **domačem trgu** (saldo +24 o. t.), medtem ko je na strani industrijskih panog večji delež tistih, ki menijo, da se bo prodaja poslabšala (saldo -2 o. t.). Kar 60 % industrijskih podjetij ocenjuje, da bodo prodajo na domačem trgu v 2020 obdržali na ravni letošnjega leta, pri storitvenih podjetjih ta delež znaša 46 %.

Izvozni optimizem za naslednje leto je bil pri storitvenih podjetjih (saldo +28 o. t.) višji kot pri industrijskih podjetjih (saldo +12 o. t.). Kar 51 % storitvenih podjetij meni, da bodo prodajo na tujem trgu v 2020 obdržali na ravni letošnjega leta, medtem ko je na strani industrijskih podjetij ta delež pri 29 %. Pri zadnjih je velik delež tistih, ki menijo, da se bo izvoz zmanjšal; tako ocenjuje 41 % vseh industrijskih podjetij.

Sprememba prodaje na domačem trgu v letu 2020

Sprememba prodaje na tujem trgu v letu 2020

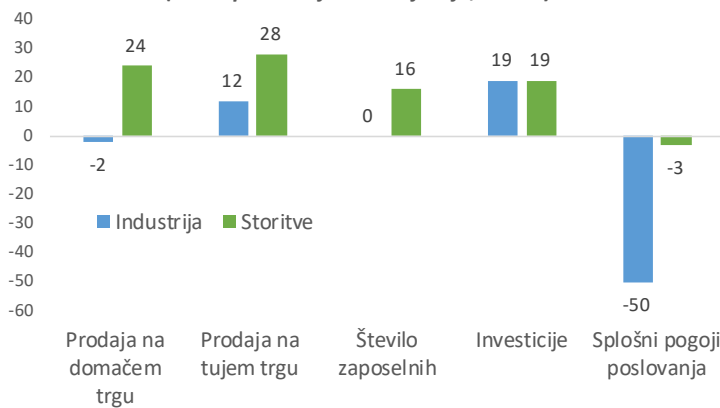
Delež v %	Industrija	Storitve
Menjalni tečajji valut	2 %	1 %
Cene energije in vhodnih surovin	36 %	10 %
Pogoji financiranja	10 %	10 %
Vpliv brexita	9 %	6 %

Saldo, v odstotnih točkah (povečanja-zmanjšanja)	Industrija	Storitve
Prodaja na domačem trgu	-2	24
Prodaja na tujem trgu	12	28
Število zaposlenih	0	16
Investicije	19	19
Splošni pogoji poslovanja	-50	-3

Zaposlenost naj bi se v 2020 bolj povečala pri storitvenih podjetjih (saldo +16 o. t.), medtem ko je v industriji enak delež tistih, ki bodo zaposlovali oz. odpuščali (saldo 0 o. t.). Kar 74 % storitvenih podjetjih meni, da bodo število zaposlenih v 2020 obdržali na ravni letošnjega leta, medtem ko na strani industrijskih podjetij ta delež znaša 43 %.

Pričakovanja slovenskih podjetij za leto 2020 v industriji in storitvah
(saldo povečanje - zmanjšanje, v o. t.)

Pri **investicijah** razlik med industrijo in storitvenimi družbami ni, saj obe skupini menita, da bosta več investirali (saldo pri obeh znaša 19 o. t.). Vrednost investicij (v opredmetena in neopredmetena sredstva) na ravni letošnjega leta naj bi v prihodnjem letu ohranilo 47 % industrijskih ter 44 % storitvenih podjetij.

Industrija pričakuje precej slabše pogoje poslovanja

Vse slabše novice za evropski trg, predvsem za Nemčijo, že močnejše vplivajo na oceno o mnogo slabših pogojih poslovanja za 2020 v industriji (saldo -50 o. t.) kot za storitvena podjetja (saldo -3 o. t.). Zgolj 12 % industrijskih podjetij pogoje poslovanja za leto 2020 označuje kot ugodne, kar 62 % pa kot manj ugodne, medtem ko 26 % podjetij pa meni, da se splošni pogoji ne bodo spremenili. Med storitvenimi podjetji jih 23 % meni, da se bodo pogoji poslovanja izboljšali in 26 %, da se bodo poslabšali.

